

Emeli aň rewolýusiýasynyň çöwre ýüzi

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Emeli aň rewolýusiýasynyň çöwre ýüzi EMELI AÑ REWOLÝUSIÝASYNYŇ
ÇÖWRE ÝÜZI: **GARYP ÝURLARDAKY «IŞÇI LEŞGERLERINE» HAK-HEŞDEK
TÖLENMEÝÄR**

Iki dollar üçin dört sagat işläň ýaş gyz zordan 30 sent alyp bildi.

Emeli aň bilen baglanyşykly etiki çekişmelerjň köpüsi sistemalaryň aňyrsyndaky zähmete däl-de, taýýarlan tekstiniň we suratlaryň özüne gönükd

Emeli aň köplenç adamsyz tehnologiýa ýaly görülse-de, hünärmenler sistemalaryň aňyrsynda Global Günortanyň köp ýerine ýaýran zähmet eksplutasiýasynyň bardygyny aýdýarlar.

«Washington Post» gazeti emel aň şereketleriniň söhbet botlarynyň ulanylyşyny has gowy we ygtybarly ýagdaýa getirmek maksady bilen müňlerçe setirlik tekstleri gözegçilik edip, süzgüçden geçirmek üçin Filippinlerde müňlerçe işçini kyn şertler astynda işledýändigini8 habar berýär.

Gazetiň 28-nji awgustda çykan sanynda berlen habarda «Hapa internet kafelerinde, hyryn-dykyn ofislerde ýa-da öýlerde amerikan kompaniýalarynyň emeli aň modellerine tälim bermek üçin mätäçlik duýýan maglumat gorlaryny aýyklaýarlar» diýilýär.

Filippinli işçiler awtomatiki işleýiş boýunça algoritmleri

kämilleşdirmek üçin ulanylan wideolarda ýaýjyklary palma agajyndan aýyrýar we wideogörnüşdäki obýektleri etiketkelaýar. «ChatGPT» ýaly dil modelleriniň manysyz sözleri oýlap tapmagynyň önüni almak üçinem paragraflary guraýar.

Resmi däl çaklamalara görä, Filippinlerde bular ýaly funksiýalary ýerine ýetirýän iki milliondan gowrak adam bar. Şol işçileriň azyndan 10 müňüniň San-Fransiskodaky «Scale AI» emeli añ firmasynyň hasabyna işleýändigini aýdylýar.

Gazetiň işçiler bilen duşuşyklara, kompaniýanyň öz içindäki sms ýazyşmalara, töleg kwitansiýalaryna we maliýe wedomostlaryna esasanyp berýän habaryna görä, «Scale AI» bu işçilere ujypsyzja hak töläpdir.

Şeýle-de hak-heşdekler gijikdirilip tölendi we işçileriň hakyny talap edip bilmekleri üçin ýüz tutup biljek az kanal açyldy.

Hak-hukuk toparlary «Scale AI»-niň ýurduň çäginde daşarda işleýänleri üçin umumy zähmet ülnülerine gabat gelmeýän ABŞ merkezli emeli añ kompaniýalaryna degişlidigini aýdýarlar. Bularyň ikisinden başgasy şereketden almaly hak-heşdeklerini iş gutarandan soň bilgeşleýin gijikdirýär, kemeldýär ýa-da hiç zat bermeýär.

Işçiler köplenç iň pes aýlyk hakyndanam az hak alýandyklaryny, aýda-sanda bir pes aýlykdan az-owlak geçirip alýandyklaryny aýdýar. Filippinlerde iň pes aýlyk haky ýerine baglylykda günde 6 dollar bilen 10 dollar aralygynda üýtgeýär.

«Scale AI» aslynda «ChatGPT»-niň döredijisi «OpenAI» bilen bir hatarda «Meta», «Microsoft» ýaly tehnologiýa läheňlerine-de hyzmat edýän firma.

Şereketiň esasy iş ugry – sürüjisiz awtoulaglar, marşrutlary kartalamak ýa-da söhbet robotlary ýaly emeli añ programmalary üçin ýokary hilli tälim beriş maglumatlary üpjün etmek.

Başgaça aýdanda, uly firmalaryň gündelik durmuşda ýygý-ýygýdan ulanylan sistemalary «Scale AI»-yň toplan maglumatlary bilenem tanyşdyrylýar. Şol maglumatlary-da Filippinlerde ujypsyzja aýlyga işleýändigini aýdylýan işçiler aýyl-saýyl edýär we ýokary hilli ýagdaýa getirýär.

«Scale AI»-yň press-sekretary Anna Franko «Washington Post»

gazetine beren beýanatynda töleg sistemalarynyň işçileriň yza bermelerine (обратная связь, geri bildirim) görä, «dowamly ösdürilýändigini» we «hak tölemelerde gijikmäniň ýa-da kesmeleriň juda seýrekdigini» öňe sürdi.

Beýleki bir ýandan gazetiň iýulda ele salan içki ýazyşmalarda giç ýa-da kemter tölegleriň geçiririlendigini göze ildi. Käbir maksatnamalarda bir aýyň dowamynda birden köp arz-şikaýat gelip gowşupdyr.

Käbir ýagdaýlarda şefler işçilere işiň kemçilikli ýa-da giç ýerine ýetirilendigi sebäpli tölegleriň togtadylandygyny aýdypdy. Beýleki ýagdaýlarda bolsa işçilere hiç hili beýanat berilmändir.

Şeýle-de, 23 ýaşly Çariss özüne iki dollar düşürtjek iş üçin dört sagadyny sarp edendigini we şereketden bary-ýogy 30 sent alandygyny aýtdy.

26 ýaşly Žak 50 dollar gazanaryn öýden maksatnamanyň üstünde üç gün işländigini we zordan 12 dollar alandygyny öňe sürdi.

36 ýaşly Bens bolsa, duýdansyz işden çykarylandygyny we içerde 150 dollardan gowrak pulunyň galandygyny aýtdy. Ýagdaýyndan nägile bolan ýene bir işçi-de, 25 ýaşly Pauldy. Şereketiň hasabyna işlän üç ýylynyň dowamynda içerde galan pulunyň hasaplardan kändigini aýdýan Paul firmada doly iş režiminde işleýär.

2020-nji ýylda işe başlan filippinli ýaş ýigit ilkibaşda emeli añ işinde işleýändigine buýsanandygyny, soňabaka gazanýan pulundan utanýandygyny aýtdy.

«Bulardan gelýän puluň ummasyz köpdüğini bilýärin» diýen Paul sözlerini şeýle dowam etdirdi: «Ýöne bularyň birinem biziň görjek gümanymyz ýok».

Peýdalanylan çeşmeler: «The Independent» internet gazetini, «Washington Post» gazetini.

Taýýarlan Çagla ÜREN.
Duşenbe, 28.08.2023 ý. Publisistika